

УДК 336.1:351

DOI: https://doi.org/10.31521/modecon.V47(2024)-11

Петик Л. О., кандидат економічних наук, доцент, доцент кафедри фінансового менеджменту, Львівський національний університет імені Івана Франка, м. Львів, Україна.

ORCID ID: 0000-0002-4807-2236

e-mail: lyubov.petyk@lnu.edu.ua

Половчак І. Р., студентка факультету управління фінансами та бізнесу, магістр, Львівський національний університет імені Івана Франка, м. Львів, Україна.

e-mail: irynkapolovchakk@gmail.com

Фінансова діагностика як ключовий інструмент управління ризиками у бюджетній сфері

Анотація. У статті досліджено особливості фінансової діагностики як важливого інструменту для виявлення потенційних ризиків і забезпечення ефективного управління бюджетними фінансовими ресурсами. Виділено роль фінансової діагностики у бюджетній сфері. Аналіз дохідної та витратної частин є головним показником фінансової діагностики. Таким чином проведено аналіз динаміки виконання державного бюджету України протягом 2019-2023 рр. Детально розглянуто структуру доходів державного бюджету України за статтями за останні 5 років. Здійснено оцінювання структури видатків за функціональною класифікацією протягом 2019-2023 рр. Розглянуто динаміку відношення дефіциту бюджету до ВВП. На основі цього запропоновано заходи для зниження бюджетного дефіциту. Головним наслідком накопичення бюджетного дефіциту є зростання державного боргу, тому в роботі проаналізовано його рівень за останні 5 років.

Узагальнюючи отримані дані, автори акцентують увагу на тому, що фінансова діагностика є важливим інструментом для управління ризиками у бюджетній сфері, сприяючи стабільності та ефективному використанню бюджетних ресурсів.

Ключові слова: фінансова діагностика; бюджет; ризики; управління; доходи; витрати; бюджетний дефіцит; державний борг.

Petyk Lyubov, PhD (Economics), Associate Professor, Associate Professor of the Department of Financial Management, Ivan Franko National University of Lviv, Lviv, Ukraine.

Polovchak Iryna, student of the Faculty of Finance and Business Management, Master, Ivan Franko National University of Lviv, Lviv, Ukraine.

Financial Diagnostics as a Key Tool for Managing Budgetary Risk

Abstract. Introduction. In the context of modern economic realities, the budgetary sector faces numerous risks that significantly affect the efficiency of public financial management. In such conditions, financial diagnostics becomes a crucial tool for identifying potential risks and ensuring effective management of public funds. In the budgetary sphere, this tool allows analyzing the state of public finances, identifying weaknesses and assessing risks that may affect budget execution. The use of diagnostic methods makes it possible to forecast changes in financial indicators under the influence of external and internal factors, facilitating budget planning that takes into account possible fluctuations.

Purpose. The purpose of this study is to determine the role of financial diagnostics as a tool of budget risk management in the conditions of modern economic realities.

Results. The article highlights the role of financial diagnostics in the budgetary sphere. The analysis of the dynamics of the implementation of the state budget of Ukraine for 2019-2023 is carried out. The structure of revenues of the state budget of Ukraine by articles for the last 5 years is considered in detail. The structure of expenditures by functional classification was evaluated. The dynamics of the budget deficit to GDP ratio is considered. Measures to reduce the budget deficit are suggested. The main consequence of the accumulation of the budget deficit is the growth of the public debt, therefore the paper analyzes its level in the last 5 years.

Conclusions. Financial diagnostics is an important tool of budget risk management in the conditions of modern economic challenges. The study revealed changes in the structure of budget revenues and expenditures. The increase in revenues does not compensate for the increase in expenditures, which increases the budget deficit and creates dependence on external financial assistance. To ensure financial stability, it is necessary to strengthen the role of financial diagnostics in the process of budget planning, optimize the tax system, reduce dependence on unstable sources of income, develop a strategy for increasing the efficiency of the use of budget resources. This will help strengthen the financial security of the state and ensure sustainable economic development in the future.

Keywords: financial diagnosis; budget; risks; management; income; expenses; budget deficit; public debt.

JEL Classification: H60; H62; H63.

¹ Стаття надійшла до редакції: 05.09.2024

Received: 05 September 2024

Постановка проблеми. Бюджетна система України, як основний інструмент державного управління, стикається з численними ризиками, які загрожують її ефективності та стійкості. Зокрема, суттєві коливання в надходженнях до державного бюджету, зростання дефіциту та залежність від зовнішньої фінансової допомоги створюють загрозу для фінансової безпеки країни. З огляду на ці виклики, виникає необхідність у комплексній фінансовій діагностиці, що дозволить виявити основні проблеми стабільності державного бюджету.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Роль фінансової діагностики в бюджетній сфері досліджували багато провідних вітчизняних і зарубіжних науковців, таких як: Коваль Н.О. [1], Пілявов Т.М. [1], Шаповал О.А. [2], Шулюк Б.С. [4], Кульчицька Н.Є. [5], Штефан Л.Б. [12], Ben Franklin [6], Dominick V. Bellia [7], Alicia Tuovila [13], Dave Lee [3].

У сучасних умовах зростає кількість ризиків та знижується рівень фінансової безпеки держави, що спричиняє велику загрозу для бюджетної сфери України. Тому є необхідність у проведенні фінансової діагностики

для дослідження впливу негативних факторів на бюджетну сферу.

Формулювання цілей дослідження. Метою є дослідження особливостей фінансової діагностики як ключового інструменту управління ризиками у бюджетній сфері в умовах сьогодення.

Виклад основного матеріалу дослідження. В умовах сучасних економічних реалій бюджетна сфера стикається з багатьма ризиками, що впливають на ефективність управління державними фінансами. Серед ключових викликів — нестабільність економічної ситуації та недостатність фінансових ресурсів. У такому контексті фінансова діагностика стає важливим інструментом для виявлення потенційних ризиків і забезпечення ефективного управління державними коштами.

Фінансова діагностика — це процес оцінки фінансового стану установи або підприємства з метою виявлення проблемних зон і можливостей для оптимізації [1]. У бюджетній сфері цей інструмент дозволяє аналізувати стан державних фінансів, виявляти слабкі місця та оцінювати ризики, які можуть вплинути на виконання бюджету (рис.1).

Рисунок 1 – Роль фінансової діагностики у бюджетній сфері

Джерело: складено автором за даними [2, 3]

Фінансова діагностика дозволяє ідентифікувати потенційні загрози для стабільності бюджету, такі як ризики недостатнього фінансування, непередбачуваних витрат чи нестабільності доходів. Використання діагностичних методів дозволяє прогнозувати, як зміняться фінансові показники під впливом зовнішніх і внутрішніх чинників, що сприяє плануванню бюджету з урахуванням можливих коливань [4].

Фінансова діагностика забезпечує прозорість процесів управління державними фінансами. Це важливо як для внутрішнього контролю, так і для громадськості, яка має право знати, як розподіляються бюджетні кошти.

Проведення діагностики допомагає знайти резерви для покращення використання наявних

фінансових ресурсів: зменшення непотрібних витрат, оптимізація структури витрат та більш ефективне управління активами [5].

Бюджетна сфера відображає соціально-економічні процеси, що відбуваються в державі. Фінансова діагностика, як бюджетний інструмент, сприяє позитивній динаміці цих процесів і мінімізує негативний вплив різноманітних викликів і ризиків для фінансової безпеки держави під час криз та в період економічних реформ, що тривають на сучасному етапі [6].

Одним із ключових показників фінансової діагностики є аналіз доходів, витрат і заборгованості бюджетної сфери [7]. Розглянемо динаміку виконання державного бюджету України протягом 2019-2023 рр. (рис.2).

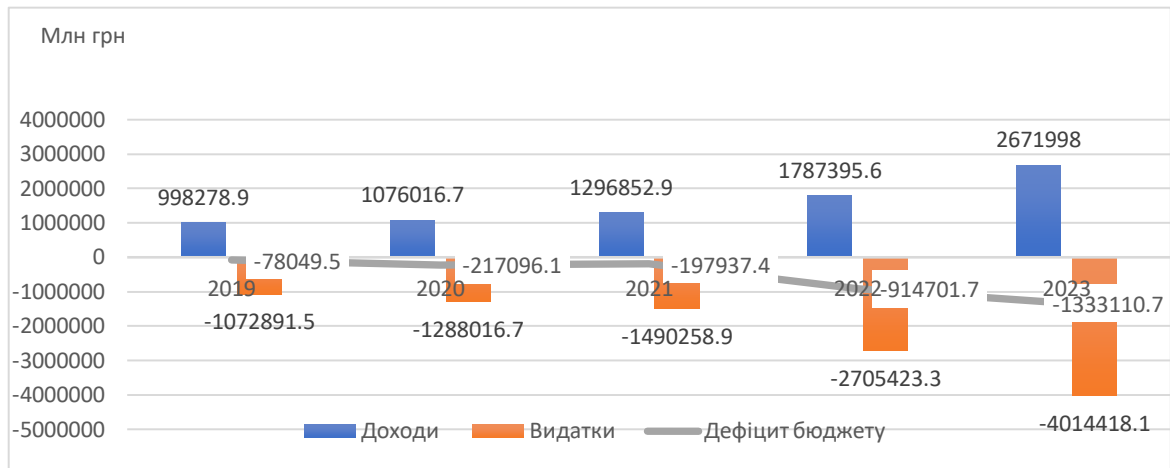

Рисунок 2 – Виконання державного бюджету України протягом 2019-2023 рр., млн грн

Джерело: складено автором на основі [8, 9]

Дані демонструють значне зростання дефіциту бюджету, що вказує на посилення фінансових ризиків у державному секторі.

У 2019 році дефіцит бюджету становив 78049,5 млн грн, а вже у 2023 році він зріс до 1333110,7 млн грн. Це свідчить про те, що державні витрати суттєво перевищують доходи, що призводить до збільшення державного боргу та залежності від зовнішніх фінансових джерел.

Хоча доходи зростають щороку, цей ріст не компенсує зростання видатків. Це вказує на необхідність більш ефективного управління доходами, включаючи оптимізацію податкової системи та розвиток економіки для збільшення доходної частини бюджету.

Видатки бюджету зростають значно швидшими темпами порівняно з доходами. У 2023 році витрати становлять понад 4 млрд грн, що більше ніж у 4 рази перевищує показник 2019 року. Це може бути викликано збільшенням соціальних виплат, витрат на оборону та інші критичні потреби держави, особливо в умовах кризи та війни.

Аналіз цих показників вказує на необхідність ретельного контролю за видатками, ефективного планування бюджетних витрат і пошуку нових джерел доходів. Також важливим є своєчасне коригування фінансової політики з урахуванням змін в економічній ситуації, щоб мінімізувати ризики та запобігти фінансовим кризам.

Представлені дані свідчать про зростаючий фінансовий тиск на бюджет та необхідність посилення фінансової діагностики як інструменту управління ризиками. Ефективна фінансова діагностика та управління бюджетом можуть допомогти стабілізувати фінансову ситуацію та забезпечити стійкий розвиток економіки в майбутньому.

Розглянемо структуру доходів державного бюджету України за статтями протягом 2019-2023 рр. (табл.1).

Бюджетні доходи щороку зростають: з 998,3 млрд грн у 2019 році до 2,67 трлн грн у 2023 році. Податкові надходження зросли з 799,8 млрд грн у 2019 році до 1,2 трлн грн у 2023 році. Однак, цей ріст не був рівномірним. У 2022 році спостерігалось падіння до 949,8 млрд грн через повномасштабне вторгнення.

Податок на доходи фізичних осіб стабільно зростає, досягнувши 206,9 млрд грн у 2023 році. Податок на прибуток підприємств також зростає, але менш стабільно, що може свідчити про волатильність бізнес-середовища.

Рентні платежі продемонстрували зростання до 2022 року, але знизилися у 2023 році. Це пов'язано з коливаннями цін на ресурси та змінами в їх використанні.

Податок на додану вартість (ПДВ) є одним з основних джерел доходів. Зростання ПДВ на імпортні товари (з 274,1 млрд грн у 2020 році до 366,2 млрд грн у 2023 році) показує залежність бюджету від зовнішньої торгівлі, що створює ризики у випадку зовнішніх шоків. Акцизні податки також стабільно зростають, але частка надходжень з імпортних підакцизних товарів суттєво коливається, що свідчить про нестабільність внутрішнього споживання.

Неподаткові надходження значно зросли у 2023 році до 991,6 млрд грн. Це пов'язано з отриманням міжнародної допомоги та іншими надходженнями, що не є сталими джерелами доходів.

Кошти від міжнародних організацій у 2022-2023 роках також суттєво зросли (до 433,4 млрд грн у 2023 році), що вказує на критичну залежність бюджету від зовнішньої допомоги.

Фінансова діагностика показує, що:

1. Зростання бюджетних доходів не забезпечує стабільного фінансового стану через волатильність окремих джерел доходів і суттєву залежність від зовнішніх надходжень.

Таблиця 1 Структура доходів державного бюджету України 2019-2023 рр, млн грн

ДОХОДИ	Роки				
	2019	2020	2021	2022	2023
Податкові надходження	799776,0	851115,6	1107090,9	949764,4	1203544,1
Податки на доходи, прибуток та збільшення ринкової вартості	217040,4	225976,3	285307,0	265477,1	350781,9
Податок на доходи фізичних осіб	109954,0	117281,3	137555,2	148427,3	206944,8
Податок на прибуток підприємств	107086,3	108695,0	147751,7	117049,9	143837,1
Рентна плата та плата за використання інших природних ресурсів	46746,9	52475,7	80749,4	85365,0	60327,7
Внутрішні податки на товари та послуги	502048,1	538896,2	698940,4	569353,8	748143,9
Акцизний податок з вироблених в Україні підакцизних товарів	69897,1	80449,3	82858,4	60699,1	92583,9
Акцизний податок з ввезених в Україну підакцизних товарів	53460,8	57846,9	79592,8	41653,8	74762,7
Податок на додану вартість з вітчизняних товарів (з урахуванням бюджетного відшкодування)	88929,8	126486,6	155774,8	213948,0	214639,3
Податок на додану вартість з імпортованих товарів	289760,4	274113,5	380714,4	253053	366158,0
Податки на міжнародну торгівлю та зовнішні операції	30086,0	30460,5	38177,2	26246,0	40559,4
Ввізне мито	29855,4	30203,2	36854,9	-	-
Вивізне мито	230,6	257,3	1322,3	-	--
Збори на паливно-енергетичні ресурси	-0,3	0,7	0,5	-	-
Інші податки та збори	3855,0	3306,2	3916,5	3322,4	3731,1
Неподаткові надходження	186684,2	212946,9	175358,0	346327,7	991601,7
Доходи від власності та підприємницької діяльності	114414,8	119155,9	56021,9	87172,4	123912,4
Адміністративні збори та платежі, доходи від некомерційної діяльності	10377,8	9772,0	12975,5	8166,1	14257,6
Інші неподаткові надходження	15762,6	15038,2	17994,9	16147,0	41025,8
Власні надходження бюджетних установ	46129,0	68980,8	88365,7	234842,3	812405,9
Доходи від операцій з капіталом	183	79,4	328,7	611,0	100,3
Надходження від продажу основного капіталу	30	38,5	49,3	-	-
Надходження від реалізації державних запасів товарів	76	2,4	250,3	-	-
Кошти від продажу землі і нематеріальних активів	77	38,4	29	-	-
Кошти від закордонних країн і міжнародних організацій	1139,9	1029,7	1289,9	481090,7	433404,5
Цільові фонди	1770,8	187,1	209,4	136,2	432,1
Офіційні трансферти	8725	10658,0	12576,1	9465,6	42915,3
Усього	998278,9	1076016,7	1296852,9	1787395,6	2671998,0

Джерело: складено автором за даними [8, 9]

2. Податкова система потребує оптимізації для зменшення залежності від нестабільних джерел доходів, таких як рентні платежі та міжнародна допомога.

3. Залежність від зовнішньої допомоги створює додаткові ризики, тому потрібно розробляти стратегії для збільшення власних доходів бюджету.

Розглянемо структуру видатків за функціональною класифікацією протягом 2019-2023 рр. (табл.2)

Таблиця 2 Структура видатків за функціональною класифікацією 2019-2023 рр., млн грн

ВИДАТКИ	2019 р	%	2020 р.	2021 р.	2022 р.	%	2023 р.	%
Загальнодержавні функції	168206,5	15.68	163849,4	206643,1	201999,1	7,47	296139,1	7,38
Оборона	106627,7	9.94	120374,1	127527,3	1142872,4	42,24	2097620,5	52,25
Громадський порядок, безпека, судова влада	140151,2	13.06	157672,5	174409,6	443323,2	16,39	574614,6	14,31
Економічна діяльність	72365,1	6.74	168889,0	180989,9	95368,4	3,53	134307,6	3,35
Охорона навколишнього середовища	6316,2	0.59	6636,8	8200,2	4714,1	0,17	5202,5	0,13
Житлово-комунальне господарство	108,0	0.01	88,5	164,1	528,6	0,02	8369,4	0,21
Охорона здоров'я	38561,6	3.59	124925,3	170505,2	184267,8	6,81	179258,2	4,47
Духовний та фізичний розвиток	9967,0	0.93	9826,4	15970,3	11051,3	0,41	11817,7	0,29
Освіта	51657,6	4.81	52857,3	63837,1	58508,1	2,16	60452,2	1,51
Соціальний захист та соціальне забезпечення	218628,6	20.38	322720,3	339278,9	425987,0	15,75	469251,2	11,69
Міжбюджетні трансферти	260302,0	24.26	160177,1	202733,3	136803,3	5,06	177385,2	4,42
Усього	1072891,5	100	1288016,7	1490258,9	2705423,3	100	4014418,1	100

Джерело: складено автором за даними [8, 9]

Аналіз видаткової частини бюджету України за 2019-2023 роки показує суттєві зміни в структурі та пріоритетах державних витрат.

Загальні видатки бюджету зросли з 1,07 трлн грн у 2019 році до 4,01 трлн грн у 2023 році. Це відображає суттєве збільшення державних витрат, що своєю чергою створює ризики для стійкості бюджету, особливо в умовах значного дефіциту.

Видатки на оборону зросли з 106,6 млрд грн у 2019 році до понад 2 трлн грн у 2023 році. Частка оборонних витрат у загальному бюджеті зросла з 9,94% у 2019 році до 52,25% у 2023 році. Це свідчить про критичну важливість оборони в умовах війни, але водночас це створює значні фінансові ризики, пов'язані з необхідністю фінансування інших секторів.

Видатки на соціальний захист та соціальне забезпечення, хоч і зросли номінально (з 218,6 млрд грн у 2019 році до 469,3 млрд грн у 2023 році), їх

частка в бюджеті знизилася з 20,38% до 11,69%. Це може вказувати на те, що держава змушена скорочувати соціальні витрати в умовах зростаючих витрат на оборону, що потенційно може створити соціальні ризики.

Видатки на економічну діяльність зменшилися з 6,74% у 2019 році до 3,35% у 2023 році, що може обмежувати можливості для стимулювання економічного росту.

Видатки на освіту також знизилася з 4,81% до 1,51% за цей період, що може негативно позначитися на довгостроковому розвитку країни.

Аналіз бюджетних витрат виявляє необхідність коригування пріоритетів для забезпечення балансу між витратами на оборону, соціальний захист та розвиток економіки. Зростання видатків на оборону є обґрунтованим, але створює ризики для фінансової стійкості, особливо в умовах зниження фінансування

соціальних і економічних програм. Необхідно підтримувати баланс між безпековими потребами та соціально-економічним розвитком. Зменшення частки витрат на освіту та економіку може мати негативні наслідки в майбутньому, тому необхідно розробити стратегії, що забезпечать ефективне використання ресурсів у цих сферах.

Фінансова діагностика відіграє важливу роль у бюджетній сфері, особливо у контексті управління ризиками, пов'язаними з бюджетним дефіцитом,

державним боргом та зовнішніми зобов'язаннями. Зв'язок між цими елементами є критично важливим для забезпечення макроекономічної стабільності та стійкого розвитку країни в умовах значної кількості ризиків.

Відношення дефіциту бюджету до ВВП є ключовим показником, який відображає ступінь фінансової стійкості країни (рис. 3).

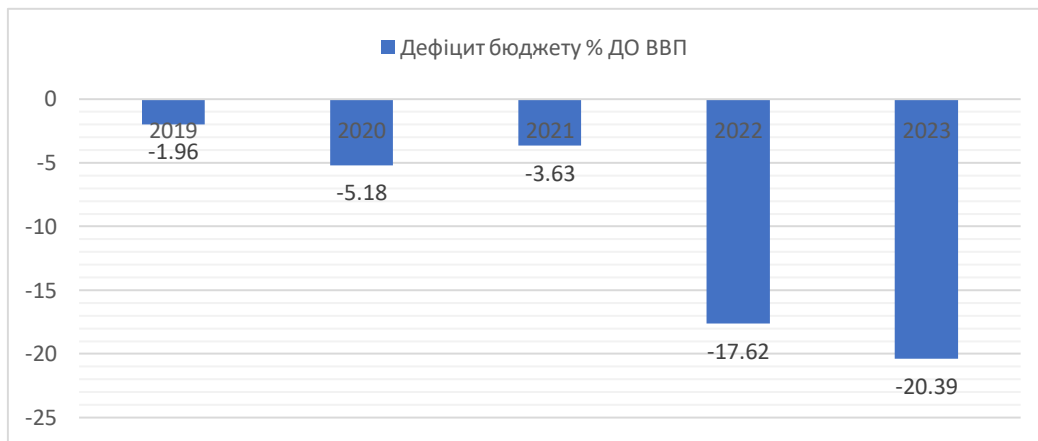

Рисунок 3 – Сальдо державного бюджету % до ВВП

Джерело: складено автором за даними [8]

Протягом аналізованого періоду спостерігається тенденція зростання бюджетного дефіциту у відношенні до ВВП, що значно посилюється з початком війни в країні. У 2020 році пандемія COVID-19 значно вплинула на економіку, знизивши доходи бюджету та збільшивши витрати, що призвело до різкого зростання дефіциту. З 2022 року бюджет зазнав ще більшого тиску через війну, що вплинуло на збільшення оборонних витрат і зменшення економічної активності, відповідно, скорочення податкових надходжень.

На це вплинули також і внутрішні фактори: недостатня диверсифікація економіки; залежність від зовнішніх запозичень та допомоги; високий рівень корупції та неефективне використання бюджетних коштів; неефективне управління державними підприємствами та низький рівень їх рентабельності.

Зростання дефіциту бюджету без відповідних заходів щодо його контролю може збільшити ризик девальвації національної валюти, інфляційні ризики та погіршення кредитних рейтингів країни, що своєю чергою ускладнює залучення фінансових ресурсів на міжнародних ринках.

Серед позитивних наслідків можна виділити стимулювання економічного зростання, оскільки у

короткостроковій перспективі дефіцит може підтримати економічне зростання через державні інвестиції та соціальні програми.

На основі вищевикладеного пропонуємо заходи для зниження дефіциту:

1. Збільшення доходів бюджету за допомогою податкової реформи, покращивши адміністрування податків та знизивши рівень тіньової економіки.
2. Прозорість державних закупівель та зменшення корупції, що своєю чергою сприятиме створенню привабливих умов для інвесторів.
3. Реформування соціальних програм за допомогою оптимізації системи соціальних виплат і забезпечення їх адресності.
4. Реформування державних підприємств, а саме підвищення їх ефективності та зменшення фінансового навантаження на бюджет.
5. Розробка середньо- та довгострокових бюджетних планів.
6. Встановлення обмежень на максимальний рівень дефіциту бюджету.

Дефіцит бюджету часто фінансується через запозичення, що підвищує рівень державного боргу, тому проаналізуємо його динаміку за останні 5 років (табл. 3).

Таблиця 3 **Державний борг у 2019-2023 рр., млн грн**

Борг	Роки				
	2019	2020	2021	2022	2023
Державний борг: зовнішній	931874	1258522	1299934	2325431	3600371
внутрішній	829495	1000710	1062559	1389690	1587698
Гарантований борг: зовнішній	227348	260413	260296	285515	262616
внутрішній	9559	32291	49039	71047	68799
Суккупний борг	1 998 275	2 551 936	2 671 828	4 071 683	5 519 484
Державний борг до ВВП, %	50,3	60,8	48,9	78,4	84,4

Джерело: складено автором за даними [10, 11]

Державний борг включає всі зобов'язання уряду перед внутрішніми та зовнішніми кредиторами. Зростання державного боргу відбувається внаслідок накопичення бюджетного дефіциту, коли уряд змушений залучати позики для покриття витрат [12].

Загальний державний борг з 2019 по 2023 рік зріс більш ніж удвічі (з 1,998 трлн до 5,519 трлн). У 2023 році зовнішній державний борг становить 3,600 трлн, що дорівнює приблизно 65,2% загального державного боргу (без урахування гарантованого боргу). Внутрішній державний борг у 2023 році становить 1,588 трлн, або близько 34,8%. Гарантований зовнішній борг у 2023 році дорівнює 262,6 млрд, тоді як гарантований внутрішній борг – 68,8 млрд. Загальний гарантований борг у 2023 році становить 331,4 млрд, що є меншим від частки загального державного боргу. Співвідношення державного боргу до ВВП зросло з 50,3% у 2019 році до 84,4% у 2023 році. Це свідчить про значне збільшення боргового навантаження на економіку країни.

Близько 65,2% державного боргу є зовнішнім, що робить країну залежною від коливань валютного курсу та змін на міжнародних фінансових ринках. У разі девальвації національної валюти обслуговування зовнішнього боргу стане більш дорогим.

Для зменшення залежності від зовнішніх джерел фінансування та валютних ризиків, країні слід розвивати ринок державних облігацій на внутрішньому ринку. Це дозволить зменшити валютні ризики та залежність від коливань на міжнародних ринках [13].

Важливо диверсифікувати джерела зовнішнього фінансування, щоб уникнути залежності від окремих кредиторів, наприклад, залучення фінансування від міжнародних фінансових інституцій, приватних інвесторів та інші форми фінансування.

Для мінімізації валютних ризиків країні слід впроваджувати механізми хеджування ризиків та

укладати угоди з фіксованими ставками обслуговування зовнішнього боргу.

При зростанні державного боргу до 84,4% ВВП у 2023 році, країна перебуває під тиском обслуговування боргу, особливо якщо ВВП буде зменшуватися або стабільно не зростатиме. Тому ефективне управління фінансовою політикою, включаючи контроль за витратами, стимулювання економічного зростання та управління борговими зобов'язаннями, є ключовим для підтримки платоспроможності.

Для успішного управління борговими ризиками країна повинна впроваджувати збалансовану боргову стратегію, зменшуючи залежність від зовнішніх запозичень та підвищуючи ефективність використання запозичених коштів.

Висновки. У сучасних умовах фінансова діагностика стає ключовим інструментом для управління ризиками в бюджетній сфері, особливо в умовах високого дефіциту бюджету, який, своєю чергою, спричиняє зростання державного боргу. Вона дозволяє оперативно ідентифікувати проблемні зони, оцінювати вплив різних економічних факторів на бюджет і розробляти обґрунтовані заходи для стабілізації ситуації. Зокрема, аналіз даних про дефіцит бюджету та його вплив на економіку дозволить збалансувати бюджет, знизити ризик зростання боргового навантаження та забезпечити стабільність макроекономічної ситуації.

Фінансова діагностика дає можливість здійснювати контроль за бюджетними процесами, що є необхідним для ефективного управління фінансовими ресурсами. Це дозволяє знижувати ризики нецільового використання коштів і підвищувати відповідальність за прийняття рішень у бюджетній сфері.

Таким чином, фінансова діагностика виступає ключовим інструментом управління ризиками у бюджетній сфері, забезпечуючи стабільність і ефективність використання бюджетних коштів.

Література:

1. Коваль Н.О., Пілявов Т.М. Фінансова діагностика та управління ризиками щодо актуальних перетворень сьогодення. *Modern Economics*. 2024. №44. С.74-78. URL: [https://doi.org/10.31521/modecon.V44\(2024\)-12](https://doi.org/10.31521/modecon.V44(2024)-12).
2. Шаповал О.А. Управління бюджетними ризиками. *Держава та регіони*. Серія: Економіка та підприємництво. 2021. № 1 (118). С.105-108. URL: http://www.econom.stateandregions.zp.ua/journal/2021/1_2021/19.pdf.
3. Dave Lee. How To Perform a Budget Analysis (With Definition and Tips) *Indeed*. 2024. URL: <https://www.indeed.com/career-advice/career-development/budget-analysis>.
4. Шулюк Б.С. Бюджетні ризики у фінансовій діяльності держави. *Вісник ОНУ імені І. Мечникова*. 2017. Т.22, Вип.3 (56). С.170-174. URL: <http://dspace.wunu.edu.ua/bitstream/316497/29082/1/%D0%A1%D1%82%D0%B0%D1%82%D1%82%D1%8F-%D0%A8%D1%83%D0%BB%D1%8E%D0%BA%203.pdf>.
5. Кульчицька Н.Є. Специфіка управління бюджетними ризиками сталого розвитку регіону. *Гроші, фінанси і кредит. Проблеми системного підходу в економіці*. 2021. № 6(86). С. 62-68. URL: http://www.psae-jrnl.nau.in.ua/journal/6_86_2021_ukr/11.pdf.
6. Ben Franklin. Minimise risks with accurate budget forecasting. *OneAdvanced*. 2023. URL: <https://www.oneadvanced.com/news-and-opinion/minimise-risks-with-accurate-budget-forecasting/>.
7. Dominick V. Bellia. The ABCs of Financial Risk Management: Assessment, Budgeting and Controls. *CBM (Councilor, Buchanan & Mitchell)*. 2023/ URL: <https://www.cbmcpa.com/2023/10/26/the-abcs-of-financial-risk-management-assessment-budgeting-and-controls/>.
8. Державний веб-портал бюджету для громадян. *Open budget*. Міністерство фінансів України. URL: <https://openbudget.gov.ua/?month=12&year=2023&budgetType=NATIONAL>.
9. Державний бюджет України. *Мінфін*. URL: <https://index.minfin.com.ua/ua/finance/budget/gov/>.
10. Державний борг та гарантований державою борг. Міністерство фінансів України: офіційний сайт. URL: <https://mof.gov.ua/uk/derzhavnij-borg-ta-garantovaniy-derzhavju-borg>.
11. Державний борг України. *Мінфін*. URL: <https://index.minfin.com.ua/ua/finance/debtgov/>.
12. Штефан Л.Б. Аналіз бюджетного дефіциту в Україні та його соціально-економічні наслідки. *Економіка та суспільство*. 2022. Випуск 41. URL: <https://economyandsociety.in.ua/index.php/journal/article/view/1573>.
13. Alicia Tuovila. Financial Analysis: Definition, Importance, Types, and Examples. *Investopedia*. 2024. URL: <https://www.investopedia.com/terms/f/financial-analysis.asp>.

References:

1. Kovalj, N.O. & Piljavoz, T.M. (2024). Financial diagnostics and risk management in relation to today's current transformations. *Modern Economics*, №44, 74-78. [https://doi.org/10.31521/modecon.V44\(2024\)-12](https://doi.org/10.31521/modecon.V44(2024)-12).
2. Shapoval, O.A. (2021). Management of budgetary risks. *State and regions. Series: Economy and entrepreneurship*, 1 (118), 105-108. http://www.econom.stateandregions.zp.ua/journal/2021/1_2021/19.pdf.
3. Dave Lee (2024). How To Perform a Budget Analysis (With Definition and Tips) *Indeed*. <https://www.indeed.com/career-advice/career-development/budget-analysis>.
4. Shuljuk, B.S. (2017). Budgetary risks in the financial activities of the state. *Bulletin of I. Mechnikov ONU*, volume 22, issue 3 (56), 170-174. <http://dspace.wunu.edu.ua/bitstream/316497/29082/1/%D0%A1%D1%82%D0%B0%D1%82%D1%82%D1%8F-%D0%A8%D1%83%D0%BB%D1%8E%D0%BA%203.pdf>.
5. Kuljchycjka, N.Je. (2021) The specifics of managing budgetary risks of sustainable development of the region. *Money, finance and credit. Problems of the systemic approach in economics*, 6(86), 62-68. http://www.psae-jrnl.nau.in.ua/journal/6_86_2021_ukr/11.pdf.
6. Ben Franklin (2023). Minimise risks with accurate budget forecasting. *OneAdvanced*. <https://www.oneadvanced.com/news-and-opinion/minimise-risks-with-accurate-budget-forecasting/>.
7. Dominick V. Bellia (2023). The ABCs of Financial Risk Management: Assessment, Budgeting and Controls. *CBM (Councilor, Buchanan & Mitchell)*. <https://www.cbmcpa.com/2023/10/26/the-abcs-of-financial-risk-management-assessment-budgeting-and-controls/>.
8. Ministry of Finance of Ukraine. Open budget. *State budget web portal for citizens*. <https://openbudget.gov.ua/?month=12&year=2023&budgetType=NATIONAL>.
9. Minfin. (2024) *State budget of Ukraine*. <https://index.minfin.com.ua/ua/finance/budget/gov/>.
10. Ministry of Finance of Ukraine. (2024). *State debt and state-guaranteed debt*. <https://mof.gov.ua/uk/derzhavnij-borg-ta-garantovaniy-derzhavju-borg>.
11. Minfin. (2024). *State debt of Ukraine*. URL: <https://index.minfin.com.ua/ua/finance/debtgov/>.
12. Shtefan, L.B. (2022). Analysis of the budget deficit in Ukraine and its socio-economic consequences. *Economy and society*, 41. <https://economyandsociety.in.ua/index.php/journal/article/view/1573>.
13. Alicia Tuovila (2024). Financial Analysis: Definition, Importance, Types, and Examples. *Investopedia*. <https://www.investopedia.com/terms/f/financial-analysis.asp>.

